

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Економіко-правовий факультет
*Кафедра кримінального права,
кримінального процесу і криміналістики*

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної наукової конференції
студентів та аспірантів

**“КРИМІНАЛЬНА ПОЛІТИКА:
ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, ПЕРСПЕКТИВИ.
П'ЯТІ ЮРИДИЧНІ ЧИТАННЯ”,**

*яка відбулась 21 листопада 2008 р.
на кафедрі кримінального права,
кримінального процесу і криміналістики
ОНУ імені І. І. Мечникова*

Одеса
“Астропринт”
2008

4) игровые мотивы: игра с обстоятельствами, врагом — правоохранительными органами, судьбой, смертью (наиболее характерно для молодых людей, подростков; это может быть и чертой национального характера). Указанную особенность личности террористов необходимо учитывать при проведении с ними переговоров, других операций. Для них подобная ситуация бессознательно воспринимается как захватывающая игра, ставкой в которой может быть и их жизнь.

Следовательно, “формула террора” складывается из ряда компонентов: выдвижение требований — угроза насилия — отказ — осуществление насильственной акции — ужас — неадекватные действия — новые волны страха — новые террористические акции [3, 654].

Литература:

1. Антонян Ю. М. Терроризм: криминологическое и уголовно-правовое исследование. М. : Изд. Щит-М, 2001. — 305 с.
2. Юнг К. Г. Психологические типы. — М. : Азбука, 1996. — 736 с.
3. Криминология : Учебник / Под ред. В. Н. Кудрявцева и В. Е. Эминова. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Юристъ, 2006. — 734 с.

А. С. Ткачук

студентка Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова
Науковий керівник М. В. Хворостяний
ст. викладач Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАГАЛЬНИХ ПРИЧИН ТА УМОВ ВИМАГАНЬ В УКРАЇНІ

Існування загальних причин злочинності у будь-якій державі обумовлює її наявність у цілому і окремих її видів, зокрема вимагань. Над цими проблемами працювали такі відомі кримінологи, як Ю. В. Александров, І. М. Даньшин, А. І. Дольова, А. Ф. Зелінський, І. І. Капець, Н. Ф. Кузнецова, В. М. Кудрявцев, В. В. Лунєєв, В. А. Номоконов та багато ін.

Згідно ст. 189 Кримінального кодексу України вимагання — це вимога передачі чужого майна чи права на майно або вчинен-

ня будь-яких дій майнового характеру з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці [1, 103].

Переважає кількість кримінологів загальні причини злочинності пов'язує з протиріччями, які існують у соціальному житті. Ці протиріччя не однакові в різних соціально-економічних формаціях. У зв'язку з цим виділяються в Україні специфічні протиріччя в психологічній, економічній, соціальній, правовій та інших сферах.

Характеризуючи психологічну сферу, треба зазначити, що саме від поглядів, моральних настанов, правосвідомості врешті-решт залежить, чи буде вчинений злочин, чи ні. Отже роль психологічного фактора в системі причин та умов злочинності, окремих її видів та конкретних злочинів досить значна, хоча у переважній більшості випадків він не виступає єдиною причиною злочинності, окремих її видів та конкретного злочину, як стверджує професор Н. Ф. Кузнецова [2, 160]. Психологічний фактор взаємодіє із зовнішніми обставинами, зокрема тими, що зосереджуються в економічній, соціальній, правовій та інших сферах.

Психологічна сфера формується під впливом соціальної дійсності. У сучасних умовах у психологічній сфері наявна криза моралі, яка має прояв у занепаді загальнолюдських цінностей. Щодо вимогань, як і багатьох інших корисливих злочинів, то на винних в їх вчиненні впливають існуючі у свідомості людей корисливі прагнення, бажання збагатитися будь-якою ціною. Сьогодні в Україні склався досить високий стандарт потреб, зорієнтований на розвинуті зарубіжні країни. Люди, особливо молодь, намагаються задовольнити такі потреби, що для багатьох законним шляхом здійснити це неможливо.

Існуючі у свідомості громадян України жорстокість, бажання застосувати силу для самоствердження, у поєднанні з корисливими прагненнями зумовлюють вчинення вимогань із застосуванням насильства.

Вчиненню злочинів сприяє і негативне або байдуже ставлення значної частини людей до правових норм, впевненість у безкарності злочину, чому сприяє і висока латентність вимогань.

В економічній сфері зосереджено багато протиріч, які обумовлюють вимагання. По-перше, це протиріччя між потребами людей і можливостями їх задоволення. В Україні воно набуває виключно криміногенного характеру, оскільки держава не в змозі забезпечити не тільки завищені потреби громадян, а й щодо значної кількості людей — життєво необхідні. За даними соціологічних досліджень, рівень життя кожної четвертої людини в Україні (28%), а то і більше, відповідає категорії “бідність” [3, 9–10]. До протиріч в економічній сфері відносяться і такий криміногенний фактор, як наявність безробіття.

Живильним ґрунтом для вимагань стала тіньова економіка, яка займає близько 50% у структурі економіки України. Тіньовики, з одного боку, мають досить високі прибутки, що приваблюють потенційних вимагателів, а з іншого — вони шукають захисту своєї незаконної діяльності не тільки корумпованих службових осіб, але й у злочинних угруповань загально кримінальної спрямованості. Як справедливо зазначає російський вчений В. М. Сафонов, створення таких “криш” для тіньовиків характерно саме для організованих груп [4, 10–11]. Взаємодія економічних факторів, з одного боку, і такого психологічного фактора як бажання задовольнити свої матеріальні потреби, з іншого, і виступає як причина вимагань.

У соціальній сфері найбільш суттєвим протиріччям, яке впливає на вимагання, є майнова нерівність. В Україні воно має особливе загострення.

Найбільш незахищеною частиною населення є неповнолітні та молодь. Серед злочинців-вимагателів ця категорія має високу питому вагу. Вони найбільше з усіх страждають від безробіття та матеріальної незабезпеченості. Ці обставини і викликають скоєння ними вимагання.

Серед вимагателів займають високу питому вагу раніше судимі, у переважній більшості за корисливі злочини. При цьому частина цих осіб вчинили вимагання під час відбування покарання або були звільнені від покарання чи його відбування. Вчинення такими особами нових злочинів свідчить про недостатність контролю з боку органів МВС та Департаменту з виконання покарань. Не досить активна протидія вимаганням з боку правоохоронних органів, особливо щодо найбільш небезпечних форм організованої злочинності. Як впливає з аналізу

статистичних даних, вимагання, вчинені організованими групами та злочинними організаціями, вимірюються одиницями і не відображають дійсного поширення цих злочинів.

Ми проаналізували загальні причини та умови вимагань в Україні, щоб, спираючись на виконану роботу, розробити напрями боротьби з цим негативним явищем. Зрозуміло, що криміногенна ситуація, що склалася в країні, пов'язана з недоліками у сфері економіки. Отже, для початку слід оздоровити та стабілізувати національну економіку, а також зробити акцент на профілактичну діяльність міліції, педагогічних колективів шкіл тощо, а потім очікувати на зменшення кількості вимагань.

Література:

1. Уголовный кодекс Украины (с изменениями и дополнениями по состоянию на 1 января 2008 года). — Х. : Одиссей, 2008. — 272 с.
2. Криминалогия : Учебник / Игнатьев А. А., Кузнецова Н. Ф., Луценев В. В. и др. Науч. ред. Кузнецова Н. Ф., Миньковский Г. М. — М. : БЕК, 1998. — 745 с.
3. Концепція розвитку кримінологічної науки в Україні на початку ХХІ століття // Інформаційний бюлетень № 5. — К. : Академія правових наук. Координаційне бюро з кримінології. — 84 с.
4. Софонов В. Н. Организованное вымогательство: уголовно-правовой и криминалогический анализ : моногр. / Санкт-Петербург, ин-т внешнеэконом. связей, экономики и права, о-во "Знание" Петербурга и Ленингр. обл. — СПб, 2000. — 236 с.

А. Ф. Удовиченко

студент Одесского национального университета им. И. И. Мечникова

Научный руководитель И. Г. Поплавский

доцент Одесского национального университета им. И. И. Мечникова

НЕКОТОРЫЕ ОСОБЕННОСТИ БОРЬБЫ С СЕРИЙНЫМИ УБИЙСТВАМИ

Для Украины, как и для других стран мира, проблема борьбы с серийными убийствами стоит довольно остро. Об этом может свидетельствовать статистика совершения данных преступлений, которая для Украины выглядит следующим образом: